

Andrus O. From the experience of organizing the training of economic and management specialists at the Igor Sikorsky Kyiv polytechnic institute in wartime conditions. / Innovative educational technologies: european experience and its application in training in economics and management. – internship (February 13 -March 26, 2023, Riga, Latvia). – Riga, Latvia: Baltija Publication, 2023. – P. 2-6.

**FROM THE EXPERIENCE OF ORGANIZING THE TRAINING OF
ECONOMIC AND MANAGEMENT SPECIALISTS AT THE
IGOR SIKORSKY KYIV POLYTECHNIC INSTITUTE
IN WARTIME CONDITIONS**

Olga Andrus,

Ph.D., Associate professor of
Economics and Entrepreneurship Department,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»
t. Kyiv, Ukraine, olgaiandrus@gmail.com

Віроломне повномасштабне вторгнення країни-агресора в Україну докорінно змінило життя кожного українця. Частина території України стала ареною активних бойових дій. Більше 10 мільйонів українців залишили свої домівки і стали емігрантами в країни Європи. Частина громадян України через активні бойові дії стали внутрішньо переміщеними особами у більш безпечні регіони країни. На початку воєнних дій Міністерство освіти і науки України зупинило освітній процес у всіх закладах освіти, однак за два тижні у відносно безпечних регіонах освітній процес почав відновлюватися.

Нові воєнні виклики повністю змінили й умови роботи викладачів і навчання студентів Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського. Проблемами організації навчального процесу в складних умовах війни стали:

– потреба постійного коригування психоемоційного стану суб'єктів освітнього процесу;

- міграція частини студентів і викладачів за межі країни або в інші регіони;
- часта відсутність технічних можливостей, нестабільний інтернет;
- постійні відключення світла, які часто порушують стабільну роботу багатьох цивілізаційних і навчальних систем;
- щоденні повітряні тривоги на більшій території України, які нерідко лунають декілька разів на день, зумовлюють потребу слідувати в укриття і стають причиною переривання навчального процесу;
- недостатня мотивація та самодисципліна у студентів;
- підтримка належної ефективності навчального процесу.

Незважаючи на означені суперечності, в основу організації навчального процесу підготовки фахівців з економіки та управління в умовах війни в Київському політехнічному інституті ім. Ігоря Сікорського був покладений передусім традиційний механізм, який узагальнив багаторічний досвід ґрунтовного науково-методичного забезпечення їх якісної професійної освіти в умовах ринку за роки незалежності України.

Розвиток інформаційних технологій змінив процеси спілкування, обміну інформацією та знаннями, скоротив відстані та зблизив людей. Тому поява дистанційного навчання як результату розвитку інформаційних технологій уможливила розміщення напрацьованого навчального контенту (силабусів кредитних модулів, підручників, навчальних посібників, електронних або відеопрезентацій лекцій, практикумів, тренінгів, проблемних ситуацій, завдань до практичних занять, тестових, контрольних матеріалів, питань для самоперевірки, тощо) в електронній системі підтримки навчального процесу університету Кампус. Це уможливило організацію навчального процесу підготовки фахівців з економіки та управління на основі дистанційного навчання, перші спроби застосування якого були здійснені під час карантинних обмежень останніх років. А з початком воєнних дій дистанційне навчання сприяло відновленню навчального процесу викладачами і

забезпечило доступ до знань студентів з будь-якого місця тимчасового перебування як в Україні, так і поза її межами.

В ході реалізації дистанційного навчання ефективними виявилися синхронна, асинхронна взаємодія суб'єктів освітнього процесу та взаємодія в умовах реального спілкування. Перші дві форми спілкування студентів та викладачів використовують ряд комунікаційних засобів, які враховують технічні можливості суб'єктів освітнього процесу та сприяють максимальному ефекту комунікації. Так, проведення лекцій або практичних занять в наближеній до реальної комунікації учасників навчального процесу є інформаційні платформи Zoom та Google Meet, які за умови належного технічного доступу всіх дозволяють проведення занять за розкладом у конференціях і чатах. Їх перевагами є: можливість приєднання з будь-якого гаджета, який має камеру, та доступ до Інтернету; використання відеоможливостей подачі навчальних матеріалів, зокрема, проведення відеоконференцій, презентацій лекцій, активна робота студентів на практичних заняттях; можливість опитування а також оцінки психологічного стану студента. Однак, недоліками означених систем є нерідка відсутність світла, технічних умов, а також непередбачувані перерви під час повітряних тривог.

Перевагами роботи в Google Classroom є: можливість викладача наперед готувати та викладати у доступ студентів відеолекції, презентації, різноманітні навчально-методичні матеріали, посилання на інформаційні джерела тощо; простота опанування та можливість роботи студентів у зручний для них час. Проте недоліками освітньої платформи є обмеженість технічних можливостей через відсутність повноцінного спілкування, а також додаткове навантаження на викладача під час перевірки виконаних завдань, яке суттєво обмежується технічними можливостями навчальної діяльності студента.

У ході дистанційного навчання траплялися випадки виходу на зв'язок студентів з окупованих територій або тих, які перебували за кордоном і не завжди орієнтувалися європейському та українському в часі. Для таких

студентів викладачі відкривали доступ до навчальних матеріалів, виконання завдань, тестування та проводили консультації в асинхронному режимі.

Зазначимо, що дистанційне навчання, як і використання вищезгаданих платформ в умовах переміщення студентів і викладачів до відносно безпечних регіонів та за відсутності відеозв'язку малоефективне. Тому володіння студентів навичками використання означених застосунків і ресурсів поряд із синхронними формами організації навчання і через нерідку відсутність технічних можливостей доповнювалося асинхронними.

Однак, найбільш ефективною формою організації навчального процесу все ж виявилось живе реальне спілкування в ході проведення особистих консультацій. Безумовно їх перевагами є: звичний для учасників освітнього процесу формат, особлива цінність реального спілкування та можливості психологічної підтримки студента, що можна здійснити лише при особистому спілкуванні, можливість швидко виявити та скорегувати неточності та помилки тощо. Водночас недоліками живого спілкування в умовах воєнного стану нерідкі випадки неможливості відвідати консультацію через відсутність електроенергії, нестабільну роботу транспорту, непередбачувані перерви внаслідок повітряних тривог. Організовані консультації викладачів проводилися на кафедрах університету для студентів, які не могли з будь-яких причин долучитися до навчального процесу дистанційно.

Спілкування у месенджерах або через електронну пошту було малоефективним, однак залишалося відкритим інформаційним каналом. А студенти, які не мали можливості вчасно долучитися до занять у Zoom отримали можливість надсилати матеріали в месенджерах, або на особисту електронну пошту викладача. Ці канали сприяли частковій психологічній підтримці учасників навчального процесу, але виявилися практично неефективними у ході вивчення фахових дисциплін.

Моніторинг відвідувань студентів та їх навчальних результатів здійснювався в електронній системі підтримки навчального процесу університету Кампус. На цій же платформі не тільки в умовах воєнного часу,

а й на постійній основі проводяться дві навчальні атестації навчальних досягнень студентів. Наприкінці семестру у ході сесії викладачі виставляють залікові та екзаменаційні оцінки в електронних відомостях, створення яких забезпечує деканат.

Найбільш складними проблемами підготовки фахівців з економіки та управління в умовах воєнного стану виявилися низький рівень навчальної мотивації, самоорганізації та особистої відповідальності студентів. На допомогу у її розв'язанні нерідко приходив досвід, авторитет конкретного викладача, якість підготованих і належним чином структурованих навчально-методичних матеріалів, чітко окреслені у силабусах кредитних модулів справедливі умови набору рейтингу та контрольно-оцінних заходів, постійний зв'язок із студентами, а також доброзичливість, такт, терпіння та наполегливість педагогів.

Незважаючи на складні умови війни не була поставлена на паузу і науково-дослідна робота студентів і молодих вчених, результати якої було оприлюднено на п'яти міжнародних конференціях факультету менеджменту та маркетингу Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського [https://fmm.kpi.ua/%D1%81onferences_30th_anniv_fmm/].

Таким чином, досвід організації підготовки фахівців з економіки та управління у складних воєнних умовах дозволив узагальнити ряд висновків:

- ефективність організації навчального процесу обумовлена суспільно-економічними викликами;
- незважаючи на складні умови війни необхідна орієнтованість студентів на знання, а не на отримання диплому;
- ефективність та доступність освітніх послуг в умовах воєнного стану можлива на основі використання сучасних інформаційних дистанційних технологій;
- результати навчального процесу залежать від якості, ефективності, доступності для студентів навчально-методичного контенту та методики викладання професійних дисциплін;

- чітке окреслення вимог до навчальних досягнень студентів та умов набору рейтингу мотивують студентів та підвищують їх відповідальність і організованість;
- відкритість і прозорість поточних навчальних досягнень і результатів контрольно-оціних заходів забезпечують ефективний контроль навчального процесу та додатково мотивують студентів;
- особисте спілкування суб'єктів навчання в умовах воєнного стану знижує тривожність студентів, підвищує їх мотивацію та сприяє інтенсифікації навчального процесу.

Список викор джерел:

https://fmm.kpi.ua/%D1%81onferences_30th_anniv_fmm/

<https://www.google.com/search?q=%D0%BA%D0%B0%D0%BC%D0%BF%D1%83%D1%81+%D0%BA%D0%BF%D0%B8&oq=&aqs=chrome.0.69i59i450l8.3556183j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>